

Spis treści

SŁOWO OD AUTORA	9
WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW	10
WSTĘP	11
ROZDZIAŁ I: MIEJSCA PĄTNICZE	18
1. Charakterystyka miejsc pielgrzymkowych	18
a. Usytuowanie na wzgórzach	18
b. Sanktuaria maryjne	19
c. Kalwarie	21
2. Znaczenie miejsc pielgrzymkowych w religijnej świadomości ludu górnośląskiego	24
a. Miejsce wybrane przez Opatrzność Bożą	24
b. Miejsce szczególnych łask	25
c. Miejsce więzi społecznych i wolności	27
d. Miejsce modlitwy	27
e. Miejsce radości	28
3. Czas pielgrzymowania	28
ROZDZIAŁ II: STRUKTURA PIELGRZYMKI GRUPOWEJ	33
1. Układ pielgrzymki	33
a. Czoło pielgrzymki	33
b. Obrazy, chorągwie, sztandary, figury	35
c. Orkiestra	40
2. „Śpiewocy” — przewodnicy	42
a. Funkcje obyczajowe „śpiewoków”	44
b. Funkcje dydaktyczne „śpiewoków”	46
c. Autorytet „śpiewoka”	47
d. Funkcje „śpiewoków” poza czasem pielgrzymkowym	49
e. Zaangażowanie	50
3. Stroje pielgrzymów	53
4. Przekrój społeczny	55
ROZDZIAŁ III: MOTYWY PIELGRZYMOWANIA	61
1. Zbawienie duszy	62
2. Odbycie spowiedzi generalnej i zyskanie odpustów	63
3. Rozpamiętywanie męki i śmierci Pana Jezusa	63
4. Uczczenie Matki Boskiej Częstochowskiej	64
5. Umiłowanie miejsca świętego	67
6. Uprośnienie zdrowia	68
7. Tradycja	69
8. Spełnienie ślubu	70
9. Uprośnienie błogosławieństwa i opieki dla Kościoła	72
10. Uprośnienie błogosławieństwa dla nowych parafii polskich	75
11. Motywy nieetyczne	76

ROZDZIAŁ IV: W DRODZE	80
1. Przed pielgrzymką	80
a. Przygotowanie do pielgrzymki	80
b. Ekwipunek pątnika	82
c. Pożegnanie pielgrzymów	82
2. Przebieg drogi	83
a. Trasa	83
b. Modlitwy	84
c. Przechodzenie obok krzyża	87
d. Przechodzenie obok kapliczki	89
e. Przechodzenie obok kościoła	89
f. Osobliwości drogi	90
g. Pierwszy widok wież	90
3. Pieśni pielgrzymkowe	92
a. Tematyka pieśni	92
• Pieśni maryjne	92
• Pieśni do Opatrzności Bożej	94
4. Przeszkody w drodze	96

ROZDZIAŁ V: POBYT NA MIEJSCU ŚWIĘTYM	104
1. Przywitanie na miejscu świętym	104
a. Piekary	105
b. Częstochowa	105
c. Góra Św. Anny	107
d. Kalwaria Zebrzydowska	108
e. Wambierzyce	109
f. Jastrzębie	110
g. Pszów	110
2. Wieczór na miejscu świętym	111
3. Obchody Kalwaryjskie	112
a. Obchody Kalwaryjskie w Piekarach	117
b. Obchody Kalwaryjskie na Górze Św. Anny	118
c. Pobyt Górnoślązaków na Drózkach w Kalwarii Zebrzydowskiej	119
d. Zwyczaje pątników na kalwarii	123
e. Kazania w czasie Obchodów Kalwaryjskich	126
4. Eucharystia	133
5. Zapisywanie się do bractw	134
6. Inne elementy pobytu w sanktuarium	136
7. Wybrane scenariusze pobytu w innych miejscach świętych poza kalwariami	138
a. Pobyt w Częstochowie	138
b. Pobyt w Bardzie i Wambierzycach	140
c. Pobyt w Alwerni	141
8. Pożegnanie pielgrzymki	142

ROZDZIAŁ VI: TRWAŁA WIĘŹ Z MIEJSCEM PIELGRZYMKOWYM	145
1. Przywożone pamiątki	145
2. Ofiarność Górnoślązaków na rzecz sanktuariów	150
3. Rekolekcje zamknięte w miejscach pielgrzymkowych	153

ROZDZIAŁ VII: GÓRNOŚLĄSKIE PIELGRZYMKI RELIGIJNO-NARODOWE DO KRAKOWA NA PRZEŁOMIE WIEKÓW XIX I XX	158
1. Geneza i motywy pielgrzymek religijno-narodowych	158
2. Rozwój i organizacja pielgrzymek	161
3. Znaczenie pielgrzymek religijno-narodowych	166
PODSUMOWANIE	169
ANEKSY	175
1. „Katolik” — początki i rozwój pisma	175
2. „Kalwaryjki”	178
3. „Śpiewocy”	180
4. Indeks pieśni zakazanych w Rejencji Opolskiej	193
5. Przygotowanie się do pielgrzymki	195
6. Modlitwy dla pielgrzymów udających się w drogę	196
7. Pieśni kultowe	197
8. Liczebność pielgrzymek w różnych miejscach pątniczych w latach 1869—1911	198
9. Powitanie pielgrzymki górnośląskiej na Jasnej Górze przez o. paulina po roku 1918	199
10. Modlitwa po wstąpieniu do kościoła	200
11. Scenariusze Obchodów Kalwaryjskich na Górze Św. Anny	201
12. Ulubione pieśni Górnoślązaków śpiewane w Kalwarii Zebrzydowskiej	204
13. Kaznodzieje na Górze Św. Anny	205
14. Przeżycia pielgrzymów w sanktuarium w Piekarach i w Kalwarii Zebrzydowskiej	207
BIBLIOGRAFIA	209
1. Źródła	209
a. Podstawowe	209
b. Uzupełniające	209
• Archiwa	209
• „Kalwaryjki”	211
• Modlitewniki	211
• Inne	212
2. Opracowania	213
SŁOWNICZEK WYRAZÓW GWAROWYCH	217
ZUSAMMENFASSUNG	220
SPIS ILUSTRACJI	223

Bógusław

ks. Jan Górecki